

HABITAT

V sérii článků s tématem HABITAT, uvedených v č. 4 časopisu *Urbanismus a územní rozvoj*, jsme čtenáře seznámili s Centrem OSN pro lidská sídla (Habitat) a Agendou Habitat. V tomto čísle navazujeme dalšími informacemi - „Programem zkušeností, které se v lokální praxi nejlépe osvědčily“ (Best Practices and Local Leadership Programme - BLP)

NEJLEPŠÍ ZKUŠENOSTI NA MÍSTNÍ ÚROVNI

Miriam Přinosilová

Ve dnech 19. až 22. listopadu 1995 se konala v Dubaji (Spojené arabské emiráty) Mezinárodní konference o nejlepších příkladech z praxe za účasti 914 odborníků z 94 zemí. Konference přijala Dubajskou deklaraci, která pak byla potvrzena i konferencí Habitat II a Světovým shromážděním městských a místních správ. V souvislosti s tím založil Dubajský magistrát Mezinárodní cenu Dubaje za nejlepší příklady z praxe v oblasti zlepšování obytného a životního prostředí.

Během přípravy na „Druhou konferenci Organizace spojených národů o lidských sídlech (Habitat II)“, která se konala v červnu 1996 v tureckém Istanbulu, byla vydána výzva k uvádění zkušeností, které se v praxi nejlépe osvědčily, jako prostředku identifikace vlivu na zdokonalování podmínek udržitelného bydlení. Do Habitatu bylo posláno přes 700 praktických zkušeností z 90 zemí, z nichž 350 bylo včas akceptováno k zařazení do příslušné databáze. Nezávislá mezinárodní komise odborníků vybrala ze 105 kvalitních návrhů 12 jako kandidáty Ceny Dubaje a Tokia za zdokonalování obytného prostředí.

„Zkušenosti, které se v praxi nejlépe osvědčily - Best practices“ při řešení společných sociálních, ekonomických a ekologických problémů urbanizujícího se světa - zaujaly všechny účastníky Habitatu II. Mezinárodní obec přijala v této souvislosti jedinou definici, vycházející ze tří kritérií - partnerství, vlivu a udržitelnosti - a zároveň schválila jednotnou formu a zpracování předkládání relevantní dokumentace.

Vychází se přitom z následujících poznatků:

- existuje velká poptávka po informacích o příkladech osvědčených v praxi, po zkušenostech a po odborných znalostech,
- databáze nejlepších příkladů z praxe je především síťovým nástrojem; existuje potřeba prohloubení znalostí o funkčnosti osvědčených příkladů,
- poznatky získané z nejlepších praktických příkladů je třeba přenášet a rozšiřovat s využitím moderní informační a komunikační technologie všude tam, kde je to možné.

Reakcí UNCHS (Habitat) na uvedené poznatky bylo vypracování výše uvedeného „Programu“, jehož účelem je pokračovat v identifikaci, dokumentaci a rozšiřování těchto poznatků. Prostřednictvím sítě výzkumných ústavů a institucí pro budování kapacit je BLP zaměřen na

zdokonalení informační základny politiků a vedoucích pracovníků na všech úrovních pomoci:

- identifikace, dokumentace a rozšíření nových zkušeností, které se v praxi nejlépe osvědčily,
- předložení zkušenostmi podložených podrobných případových studií,
- přenosu informací o zkušenostech a odborných poznatcích,
- sledování vývoje nových metod.

Výsledky této analýzy budou každoročně integrovány s analýzou dat klíčových ukazatelů rozvoje měst a následně publikovány jako Zpráva o stavu měst ve světě (State of the World's Cities Report). Tím, že tato zpráva poskytne kvantitativní a kvalitativní analýzu městských trendů a podmínek, nabídne rozhodujícím činitelům ve veřejném, soukromém a obecním sektoru možnost aplikace pro konkrétní podmínky.

V Programu jsou autorsky zastoupeny přední světové výzkumné organizace:

- Asian Institute of Technology, Bangkok, Thajsko;
- Brazilian Institute for Municipal Administration, Rio de Janeiro, Brazílie;
- Centre for Developing Cities, University of Canberra, Austrálie;
- Centre for Environment and Development in the Arab Region and Europe, Káhira, Egypt;
- Development Planning Unit (DPU), University College, Londýn, Velká Británie;
- Dubai Municipality, Dubaj, Spojené arabské emiráty;
- Enda Tiers Monde, Dakar, Senegal;
- Harvard University, Graduate School of Design, Cambridge, USA;
- Huairou Commission, New York, USA;
- Institute for Housing and Urban Development Studies, Rotterdam, Nizozemí;
- International Council for Local Environment Initiatives, Toronto, Kanada;
- Joslyn Castle Institute for Sustainable Communities, Nebraska, USA;
- Pratt Institute Centre for Community and Environmental Development, New York, USA;
- Programme d'Economie Environnementale Urbaine et Populaire (program městské i národní ekologické ekonomiky), Paříž, Francie;

- Together Foundation, New York, USA;
- University of Pretoria, School of Public Management and Administration, Jižní Afrika.

Zástupci těchto organizací se setkali v únoru 1997 v Rotterdamu, aby stanovili pro „Best practices“ strategii následující po Habitatu II. Mezi klíčovými doporučeními této pracovní skupiny patřily:

- Kvalita by měla převažovat nad kvantitou:
Úsilí je soustředěno na zlepšení kvality jak stávajících, tak nových návrhů. Každý partner BLP se bude podílet na analýze a zlepšení stávajících návrhů, a na pokračující identifikaci a ověřování návrhů nových. Kromě toho bude aktivně sledována zpětná vazba od uživatelů databáze.
- Přenos zkušeností, které se v praxi nejlépe osvědčily:
Dalším krokem ve vývoji BLP je účast na přenosu zkušeností, které se v praxi nejlépe osvědčily, do těch zemí a organizací, které o tyto informace požádají.
- Rozšiřování partnerské sítě BLP:
Ve stávající síti dosud nejsou zastoupeny mnohé státy arabského světa, střední a východní Evropy a jižní Asie. Podobnou absenci lze nalézt i v tematických okruzích (doprava a energetika).
- Udělení ceny jako stimulace:
BLP používá stimulu v podobě „Cen za vynikající výsledky“ udělovaných jednou za dva roky. Tím pokračuje rozšiřování celosvětových informací a kapacit pro identifikaci, analýzu, praktická a inovační řešení.

Pro odborníky z praxe je stimulem k zasílání prací skutečnost, že město Dubaj bude sponzorovat každé dva roky (počínaje rokem 1998) 10 cen za nejlepší výsledky. Každá z nich je finančně ohodnocena částkou 30 000 US dolarů a bude předávána v souvislosti se Světovým dnem Habitatu vždy v říjnu.

Příspěvky musí samozřejmě projít běžným schvalovacím procesem, do kterého budou zapojeny partnerské instituce „Programu“ a místní veřejné mínění spolu s médiem. Výběr kandidátů proběhne v dvoukolovém systému, v němž bude působit také nezávislý technický revizní orgán.

Všechny práce musejí být v zájmu objektivitu předloženy do UNCHS nejpozději do 1. dubna každého roku, kdy je cena udělena.

MEZINÁRODNÍ CENA DUBAJE 2000 ZA NEJLEPŠÍ ZKUŠENOSTI

Účelem je zveřejnit pozitivní a konkrétní úspěchy dosažené při zlepšování životního prostředí, což jsou kritéria stanovená na Druhé konferenci Organizace spojených národů o lidských sídlech (Habitat II) a v Dubajské deklaraci.

Celková cena za nejlepší příklady obnáší 400.000 USD a je rozdělena následovně:

- odměna ve výši 30.000,- USD pro každý z prvních 10 příkladů,
- 100.000 USD pro úhradu nákladů na cestovné, stravu a ubytování pro delegaci nad 2 osoby, která obdrží vítěznou cenu.

Témata soutěže:

- „střecha nad hlavou“ a městská infrastruktura,
- trvale udržitelný rozvoj lidských sídel,
- sociální struktura obyvatelstva a boj proti segregaci,
- experimenty a inovační praktiky,

- stimulace zlepšení spotřeby a výroby,
- boj proti chudobě a vytváření nových pracovních příležitostí ve městech,
- zásobování vodou a úprava odpadních vod,
- zlepšování zdravého obytného a životního prostředí ve městech,
- katastrofy způsobené přírodou a člověkem,
- schopnost reagovat na plány a potřeby mladých lidí,
- sběr pevného odpadu, jeho recyklace a další použití,
- dopravní obslužnost a pozemní komunikace,
- prevence kriminality a společenské právo,
- účinné, zodpovědné a transparentní řízení měst,
- využití informací v rozhodování,
- architektura a urbanismus,
- zohlednění potřeb starších osob.
- výzkumné a zlepšovateľské metody.

Nejlepší zkušenosti by také měly demonstrovat jejich vliv na změny přinejmenším v jedné z následujících oblastí:

- legislativa, regulativy, místní vyhlášky a nařízení, zabývající se identifikací dotčených problémů,
- sociální anebo sektorová politika a strategie na celostátní a oblastní úrovni,
- instituční a rozhodovací procesy, uplatňující se v různých úrovních, např. ústřední a místní správní orgány,
- účinné, transparentní a zodpovědné systémy řízení umožňující efektivnější využití lidských, technologických a finančních zdrojů.

Podmínky účasti:

Soutěže se mohou zúčastnit:

- vládní organizace nebo agentury, včetně bilaterálních podpůrných fondů,
- národní výbor Habitatu,
- nadnárodní organizace (OSN, Světová banka, apod.),
- města, orgány místní správy nebo jejich sdružení,
- nevládní občanské organizace (NGO),
- organizace na komunální úrovni (CBO),
- soukromý sektor,
- výzkumné a vědecké instituce,
- média,
- veřejné nebo soukromé nadace.

Kategorie „Nejlepších zkušeností“:

Z následujícího seznamu budou vybrána max. tři stěžejní témata, na které je práce zaměřena. Z hesel uvedených pod příslušným stěžejním tématem budou pak vybrány vhodné subkategorie, které nejlépe charakterizují zvolený nejlepší příklad z praxe:

- Potírání chudoby: vytváření zdrojů, příjmů a pracovních příležitostí, další vzdělávání, možnosti úvěru.
- Ekonomický rozvoj: rozvoj podniků a investic, tvorba kapitálu, podnikání, školení, příležitosti ke spolupráci, úvěry.
- Sociální služby: vzdělávání, rekreace, zdravotní a sociální péče, veřejná bezpečnost, snižování a prevence kriminality.
- Management životního prostředí: snižování znečištění životního prostředí, ozeleňování městských ploch, ekolo-gicky nezávadné technologie, ozdravení a ochrana životního prostředí, monitorování a kontrola, ekologická udržitelnost, podněty pro řízení životního prostředí, vytváření zdrojů.

- Infrastruktura, komunikace, doprava: využívání, úspory a výroba energie, doprava a mobilita, komunikace a média, zajištění nezávadných vodních zdrojů a odpadového hospodářství, asanace.
- Bydlení: dosažitelné bydlení, bezdomovectví, vlastnictví pozemků a jejich použití jako hypoteční záruky, dostupnost půjček na bydlení, stavebnictví, projekty příznivé pro životní prostředí.
- Organizace využití území: plánování využití území, geografické informační systémy, podněty pro rozvoje, péče o volné plochy, rozvoj území, obnova měst a předměstí.
- Řízení měst: veřejná správa a řízení, vytváření partnerství, legislativa, veřejná politika, rozvoj lidských zdrojů, decentralizace, mobilizace zdrojů, institucionální reforma, řídicí a informační systémy, audit, vytváření vizí, otevřenost a transparentnost, monitorování a vyhodnocování, odpovědnost, řízení metropolitních oblastí a aglomerací.
- Občanská angažovanost a kultura: participace, sociální a kulturní život, umělecká tvorba, vzdělávání.
- Rovnost pohlaví/ras: úlohy a zodpovědnost, specifické potřeby, přístup ke zdrojům, řízení zdrojů, legislativa, odstraňování rasových a emancipačních bariér, sociální integrace.
- Katastrofy a mimořádné události: informovanost a připravenost obyvatelstva, plán nepředvídaných událostí, systém včasného varování, snížení a zmírnění a vyhodnocení rizika, life-line systems (nouzové / mobilizační záchranné systémy), asanace a rekonstrukce.
- Výroba a spotřeba: recyklace a další využití odpadů, energetická účinnost, využití a spotřeba vody, šetrné zacházení se zdroji, informovanost spotřebitelů, zodpovědnost výrobců, výrobní a spotřební cykly.
- Plánování rozvoje měst a regionů: místní aplikace Agendy 21, plánování kapitálových investic, financování rozpočtu, plánovací činnost obcí, obnova měst, zmírňování konfliktů, konzultace, ochrana kulturního dědictví, regionální plánování a plánování zdrojů v rámci regionu, plánování metropolitních oblastí.
- Technologie, nástroje a metody: software, hardware, nástroje a systémy řízení, transfer technologií, výzkum a rozvoj, plánovací nástroje a metody, vytváření sítí, informační a komunikační technologie a systémy, vhodné technologie, školení a budování kapacit, technologie v infrastruktuře.
- Děti a mládež: 0-9 let, 10 až 20 let, zdraví a výživa, vzdělávání a profesní kursy (včetně řádné a mimo-školní výuky a dalšího

vzdělávání mládeže), ekologické programy soustředěné na mládež, výchova dětí k jejich budoucí účasti na plánování a řízení rozvoje, plánování rekreace a kultury, legislativa a advokacie, programy na podporu obcí, problematická mládež.

- Architektura a urbanistické projekty: finančně dosažitelné a ekologicky příznivé projekty, ekologická výstavba, projekty udržitelného rozvoje obcí, krajinné projekty, ochrana historických památek.
- Starší osoby: projektování bezpečného a finančně dostupného bydlení, participace, zdraví, zaměstnanost, multigenerační aktivity, doprava, domovy důchodců, finanční zabezpečení.
- Využití informací při rozhodování: ukazatele, mapování (GIS), management (MIS), zlepšování participace, výzkum, tvorba politiky.

Časový rozvrh:

31. březen 2000: Uzávěrka přihlášek.

červen 2000: Zhodnocení přihlášek technickou poradní komisí - výběr max. 100 přihlášek, jež budou shledány jako „Best Practices“ a zveřejněny max. 50 z nich, jež budou předloženy mezinárodní porotě.

červenec 2000: Mezinárodní porota provede vyhodnocení návrhů.

říjen 2000: Oficiální ceremoniál „Best Practices Award“ a mezinárodní seminář, související s Mezinárodním dnem Habitatu.

V případě zájmu o zapojení se do soutěže Mezinárodní cena Dubaje 2000 za Nejlepší zkušenosti, vám bližší informace poskytneme:

Národní centrum bydlení a rozvoje sídel v České republice

Ing. arch. Miriam Přinosilová

Ústav územního rozvoje

Jakubské nám. 3, 601 00 Brno

tel.: (05) 42321212/139

E-mail: prinosilova@uur.cz

fax: (05) 4221 4705

Ing. arch. Miriam Přinosilová

ÚÚR Brno